

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ

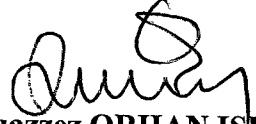
Grup Başkanlığı

Sayı : 23463
Tarih : 11.01.2023

77142

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın **Adalet Bakanı Bekir BOZDAĞ** tarafından Anayasanın 98' inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96' ncı ve 99' uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.

Muazzez ORHAN IŞIK

Van Milletvekili

Türkiye cezaevlerinde, kapasite aşırı doluluk oranları, uzun süren yargılama süreçleri ve haksız tutuklamalar nedeniyle adaletsiz birçok uygulama yaşanmaktadır. Cezaevlerinde tutulan yüzbinlerce mahpusun yaşam koşulları insan onuruna aykırı bir şekilde ulusal ve uluslararası mevzuatın ihlaline neden olmaktadır. Türkiye'nin bir hukuk devleti olduğu ve kanuna aykırı işlemlerin olmayacağı'nın görülmesi gereken yerlerden biri de yargılama süreçleri ve devamında infaz alanları olan cezaevleridir. Hakkında herhangi bir hüküm verilmemiş on binlerce tutuklu çok fazla uzun sürelerle tutuklu kalmakta, hasta tutukluların sağlık hakkı kapsamındaki talepleri tam olarak yerine getirilmemekte ve bu nedenle dönem dönem yaşam kayıpları yaşanmaktadır. İHD'nin verilerine göre en az 651'i ağır 1.517 hasta mahpus cezaevindedir. Öte yandan 2020-2022 döneminde en az 151 mahpusun Türkiye cezaevlerinde yaşamını yitirdiği kamuoyuna yansımıştır. Cezaevlerinde hukuk dışı bir şekilde tutulan on binlerce mahpusun yaşam hakları risk altındadır. Türkiye cezaevlerinde işkence, kötü muamele, mobing ve şüpheli ölümler sistematik bir hal almıştır. İşkence ve şüpheli ölüm iddiaları yeterince soruşturulmamakta, sorumlular yaptırımsız bırakılmakta ve ölümlerin yaşandığı cezaevlerinin idarecileri görevlerine devam ettirilmektedir.

Türkiye cezaevlerinde ölen, öldü veya intihar etti denilen, şüpheli bir şekilde yaşamını yitiren veya tahliye edildikten sonra bir ay içinde yaşamını yitiren tutuklu ve hükümlü sayısı her geçen dönem artmaktadır. 2022 yılı içerisinde bu şekilde yaşamını yitiren mahpus sayısı 70'i geçmiştir. Bu veri her hafta birden fazla mahpusun ceza evlerinde yaşamını yitirdiğini göstermektedir. 21 Ocak 2022 tarihinde Van Yüksek Güvenlikli Cezaevi'nde tek kişilik hücrede tutulan 70 yaşındaki Ramazan Turan, 29 Ocakta Sefa Kürçe hayatını kaybetti. Şubat ayı içerisinde; Mehmet Hanefi Bilgin (58), Turgay Deniz (39), İsa Yaşar (57), Nusret Muğla (84) Yusuf Bekmezci (82), Emrah Çalışır (30), Sezer Alan, Şahin Adanur, Taner Işıldak, Ali Kaya Mart Ayı içerisinde Şervan Can Güder (20), Sinan Kaya (28) Abdullah Boran (80), Ercan Eke (43), Bedri Çakmak, Umut Bulut, Abdo Baran (82) Reşat Altınbaş Nisan ayı içerisinde Sevinç (63) Ferhan Yılmaz, Seyit Şahin, Ali Nuri Bakır, Mehmet O. Mayıs ayında Yusuf Akmısır, Abdullah Ece, Ferhat Doğan, Sıddık Uğur, Haziran ayında Kadir Karademir, Hakan Kaşarlıoğlu, Fethi Ün Temmuz

ayında Yılmaz Ekinci, Kadri Ekici, Meryem Serçe, Şükrü Tuğrul Özşengül, Ali Osman Yılmaz, Mehmet Sait Demiröz, Taner Atmaca, Mehmet Yılmaz Ağustos ayında Mehmet Candemir, İbrahim Yıldırım, Bazo Yılmaz, Fırat Çağlayan Eylül ayında Tacettin Başer, Emel Hacıoğlu, Emrah P., Hasan Basri Ç. ve en son Barış Keve, **Ekim** ayında O. Yaşar, Süphan Çabuk, **Kasım** ayında Kemal Mutkum, Bekir Çelik, **Aralık** ayında Tahir Gürdal, Emre Abalak, Vural Avar isimli mahpuslar cezaevinde yaşamını yitirmiştir. Bu kişiler dışında da “intihar etti veya öldü” iddiası ile cezaevinde iken yaşamını yitiren mahpuslar olmuştur. Cezaevlerinde şüpheli bir şekilde öldüğü iddia edilen mahpusların aileleri ve avukatları hükümlü ve tutukluların ölümüne sürüklendiği, sağlık durumları uygun olmadığı halde veya hasta oldukları halde tedavilerinin aksatıldığı, ilaç kullananlara ilaçlarının ya verilmediği ya da eksik/geç verildiği ifade edilmektedir. Öte yandan cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülere karşı işkence, kötü muamele ve hak ihlali iddiaları gittikçe artan oranda kamuoyuna yansımaktadır. Cezaevi idaresince “intihar etti” denilen birçok tutuklunun ailesi yakın dönemde kendileri ile görüştiklerini, cezaevi sorunları dışında olumsuz bir durumun yansıtılmadığını ifade etmektedir.

Bu koşullar altında tutuklular, hasta tutuklular, yakınları, avukatları ve insan hakları savunucuları hasta tutukluların yaşam hakkının tehdit altında olduğunu düşünmektedir. Van T Tipi Cezaevi’nde bulunan Gıyasettin SEVMİŞ’in sağlık ve yaşam haklarına ilişkin ailesi, avukatları ve insan hakları savunucuları bu tedirgin olduklarını kamuoyuna duyurmuştur. Cezaevine sağlık bir şekilde iken giren ve 16 yıldır tutuklu olan Gıyasettin SEVMİŞ’in sağlık sorunları cezaevinde ağırlaştırmıştır. Sevmiş; Karaciğer, beyin ve gözde daha belirgin olmak üzere, vücutta aşırı miktarda bakır birikimiyle meydana gelen Wilson hastalığına yakalanmıştır. Normal şartlarda yiyeceklerden emilen bakırın fazlalığı, karaciğerden safra yoluyla atılmasına rağmen Wilson hastalığı olan kişilerde bakır düzgün bir şekilde atılamamakta ve bunun yerine hayatı tehdit eden bir seviyede vücutta birikmektedir. Hapishanelerde hijyenik olmayan koşullar ve besin değeri düşük beslenme sonucunda Sevmiş’in Wilson hastalığı ilerlemiştir. Sevmiş’in aynı zamanda Wilson hastalığına bağlı olarak gittikçe ilerleyen karaciğer sirozuna da yakalandığı ifade edilmektedir. Hastalığının tedavisi için ihtiyaç duyduğu ilaçlara zamanında ulaşamayan Sevmiş için 11 Mart 2014’te “Cezaevinde kalamayacağı” yönünde rapor verilmiş olmasına rağmen ne yazık ki tahliye edilmemiş ve hala hapishanede tutulmaktadır. Kronik hastalıklarının tedavisi zamanında sağlanmadığı için beyinde küçülme meydana geldiği ve beyindeki üç damarda da tıkanma olduğu ifade edilmektedir. Hastalık etkisiyle Sevmiş’in kalp ritmi düşmüş ve bu nedenle 06 Haziran 2017 tarihinde bir kalp ameliyatı ile kalbine pil takılmış ve hastalığın beyindeki etkileşimleri sonucunda kronik migren hastalığına da yakalanmıştır. Tedavisi sağlanmadığı için Sevmiş’in gözlerinde de görme zayıflığı ilerlemektedir. Hepatit-B hastası olan Sevmiş’in midesinde reflü ile birlikte gittikçe ilerleyen şeker hastalığı nedeniyle de yaşamı zorlaşmaktadır. Sevmiş’in aynı zamanda böbreklerinde de rahatsızlığı bulunmaktadır. Tüm bu hastalıklarına rağmen tam teşekküllü hastanelerde tedavisi yapılmadığı ve günden güne durumunun ağırlaştığı ifade edilmektedir.

Bu bağlamda:

1) Türkiye cezaevlerinde 2015-2023 yılları arasında gerçekleşen ölüm sayısı kaçtır? Cezaevlerine sağlıklı giren ama cenazeleri çıkan bu tutuklu ve hükümlülerin ölümünden siyaseten sorumlu olduğunuzu düşünüp istifa etmeyi düşünüyor musunuz?

- 2) Türkiye cezaevlerinde hasta olduğu sağlık raporlarla ortaya konulmuş kaç mahkum bulunmaktadır? Bunların kaı kadın, engelli ve 65 yaş üzerindedir?
- 3) Ömrünün çoğunu cezaevinde geçirmiş ve řu an bakıma muhtaç, kanser ve benzeri ağır hastalığı olan mahpusların cezaevinde tutulmasının hukuki gerekçeleri nelerdir?
- 4) Korona ve cezaevi koşullarında hasta ve ağır hasta mahpusların sağlık hizmetleri nasıl karşılanmaktadır?
- 5) İnfazının çoğunu yerine getirmiş yaklaşık 650 ağır hasta mahpusun yaşam hakkının korunması amacıyla hükmün geriye bırakılması veya diğer adli kontrol hükümleri için bakanlığın bir girişimi olacak mıdır?
- 6) Avrupa Cezaevi Kurallarının “özgürlüğünden yoksun bırakılan herkese, insan haklarının gerektirdiği gibi saygılı davranılmalıdır” ilkesi ağır hasta tutsaklar için geçerli midir?
- 7) Ağır hasta mahpuslar 5275 sayılı yasanın 16. Maddesinin hangi şartlarını yerine getirmemektedir? Bu şartları uymasına rağmen serbest bırakılmayan ağır hasta tutuklu ve hükümlü sayısı kaçtır?
- 8) Hasta mahpusların salıverilmesi veya tahliyesi hakkında Bakanlığınızın yapmakta olduğu bir çalışması mevcut mudur?
- 9) 2020 yılından bu yana cezaevlerinde en az 151 kişinin yaşamını yitirmesi hakkında başlattığınız bir soruşturma mevcut mudur?
- 10) Wilson, Hepatit, Kalp ve Böbrek yetmeliğinin yanı sıra kronik rahatsızlıkları olan Gıyasettin SEVMİŞ’in sağlık ve yaşam haklarının korunması ve ceza infazının ertelenmesi, tutuksuz yargılanması veya serbest bırakılması için bir girişim başlatacak mısınız?
- 11) Bakanlığınızın 02/01/2023 tarihli 20/1 nolu genelgesi Gıyasettin Sevmiş hakkında uygulanmış mıdır?
- 12) Van’daki cezaevlerinde yaşanan hak ihlallerine dair bakanlığınız en son ne zaman denetim yapmıştır? Tespit edilen hak ihlalleri nelerdir?
- 13) Ağır hasta tutsakların ölmeye yakın hastaneye gönderilmesi politikasına son verecek misiniz?